

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

100 Adulato[rum] (Schmeichel narren) Nole. Laudare de malo: laudare de incerto: laudare philotimu[m]: adulari intento[n]e noce[n]di: velle placere in malo: velle placere p[ropter] luc[um] ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Adulatorum

S nichil. v. Absolon supb et patri ingratus. Benadab cū Senacherib blasphemus: nō solū semel/ vt ille legit fuisse. Quid igit̃ mīz si cadim⁹ cecidim⁹ / et eadem⁹ corā inimicis nostris: sicut p̃decessores nostri ceciderūt: cū eisdē vitijs et grauiorib⁹ pluribusq; implicati sim⁹. Et qđ igit̃ agemus: Emēdemus nos ipos: qđ si factū nō fuerit/ timeo plagas dī nō cessaturas/ q̃usq; in seruitutē turco et inimicis nostris redacti fuerimus. Provideat sibi interim vnusquisq; oret/ humiliet se coram dño deo/ vt saluus fiat in nouissimis: dicat: Da p̃cezz dñe in dieb⁹ nostris/ quia. zc. Rogemus dñm.

Feria. iiii. post Letare. xiiij. Martij.

Stulorum infinitus est numerus. Eccl. i. Euangelium.

Antesima turba stulorum est adulatorum/ p̃cipue aulicorum (hoff narrē) q̃ irrōnabilr laudant. Nam qđ de bono et bona intentone/ cū alijs circūstantijs debitis aliquem laudat/ nō est sub hac turba: sed indifferēter laudātes quēlibet de qlibet zc.

Isti noiant multis noib⁹ (den falwen hengst streichen/ kautzen streichen/ kreidē streicher/ seder leser/ schmeichler. Videamus p̃mo qđ no lis dinoscantur.

Prima nola est: laudare de malo/ pctō scz: de quo P̃s. Laudat peccator in desiderijs zc. Ue qđ dicitis malum bonū. Esa. v.

Secūda nola est: laudare de incerto. Eccl. xviii. Ante sermonem nō laudes viz. Et Eccl. ix. Nō laudes viz in specie sua.

S Tertia nola est: laudare p̃bilitatē/ eum videlz de quo timeri p̃t/ ne humana laude ad inanē glām p̃uocet. Uñ Eccl. xi. Ante mortē non laudes hominem.

Quarta nola est: adulari vt fraudulēter noceat/ vel corpālī vel spūa liter/ vt ei furet/ vxorē stupret zc. Prouerb. xxvij. Meliora sunt vulnēra diligētis/ q̃ fraudulēta odientis oscula.

Quinta nola est: velle placere in malo. Sexta est: velle placere p̃pter inanem glām. Septima nola est: velle placere p̃pter lucz p̃sequēdū/ vel cuitādū malū. Possz addi puula nola: adulari ex sola auditate delectādi alios. Ne nōle empte in officina sc̃i Tho. ij. q. cxvij. ar. j. z. ij. Si placet vide de h̃ Alexandz de Ales pte. ij. z Antho. z Berfo. de differētia pctōz. Queris sc̃do: z vbi bi adulatores (lob narrē/ oder kautzen streicher) repiunt maxime: Rñdeo fm Joā. in Poliera. li. iij. q̃ vbiq; repiunt: maxime in curijs p̃ncipū: vñ apte ponit coz turba p̃ turbā p̃ncipū (houpt narren) Et apte hodierno euāgelio: in quo phari sei adulati sunt ceco et parētib⁹ eius/ p̃ h̃ eos ad malū inducere volētes. Locū hūc natiū adulatorum/ notauit Dauid in P̃s. Edidit terra eoz ranas/ in penētralib⁹ regū ipoz. Fuit plaga in Egipto/ q̃ terra ranas ebulliebat: z nimiz hec plaga loquaciū ranaz inuasit maxime p̃ncitra

lia regum: illic em̄ maximi sunt adulator: vñ z adulator: ab aulis
 eis dicti sunt. Aula em̄ domus regis/ vñ pponit aduloz: fm̄ Tullium
 ho nomē a sono sumptū: canes em̄ quoz est mira adulatio/ fere expus
 mūt istū sonū. Tales fere sunt oēs aulic: teste Sen. li. vj. de beñ. Ad
 strabo tibi cuius rei inopia laborat fastigia/ qd oia possidētibz desit: sez
 ille q̄ vez dicat. z seq̄: Adulādi certamen est/ z vñū aduloz oim̄ ofi
 ficiū/ vnaqz p̄tentio/ q̄s blandissime fallat/ ignorauerūt potētes vires su
 as/ dum se tam magnos q̄s audiūt credūt. Nec ille. Et nedū vires su
 as ignorat/ sed etiam statū totius sue domus z familie/ p̄ illos adula
 tores curiales. Nam curiales vir aut nunq̄ dicēt hoibz v̄itatē: qz aut
 sunt paupes/ z nō adhuc p̄moti. z tūc qz sperāt aut expectāt p̄motōez:
 ideo loq̄ nō audēt/ timētes sua spe frustrari z expectatōe. Q, si fuerint
 diuites z iam p̄moti: tūc intēdūt vel plus p̄moueri/ vel circa dños lu
 crari in diuersis officijs/ vel ad minus parcere sumptis p̄ijs: z tales
 nō audēt dicere veritatē/ ne de curia vel officio expellant/ z spe ampli
 oris lucri p̄uent: vel ne rex vel alius dñs irat⁹ q̄rat occasionē eos p̄uā
 di de p̄motōe iam habita. Ni a p̄ncipibz defectuosus sunt adamat: et
 semp eis in primo p̄iuncti/ ita vt nōminē inter se z eos admittant. Et
 cur itaqz sunt coz mitra aut capitū/ q̄bz scabiē suoz defectuū operis
 unt. Sicut em̄ scabiosus plurimū diligit capitū suū: nec libēter sine
 eo vadit: sic defectuosi diligūt adulator: Ni sunt (die gebühten) mis
 trati/ q̄ magis nocēt q̄ hi q̄s tu appellas miratos/ doctos. s. illi adula
 tores q̄ ad līam mitras deferūt sericas z deauratas: q̄ nouerūt p̄ncipē
 cui assant mitrare adulatōibz eius: scabiē obregere z exccare/ etiam vt
 nihil videat instar accipitris: illi sunt q̄ nocēt ad se trabētes bona p̄nci
 pum. Ni sunt caude feda abscondētes/ instar caude animalis/ q̄ coz fe
 da z turpitudinē abscondit: p̄beta docēs mēdaciū/ ip̄e est cauda. Esa. 3
 ix. D q̄ magnā caudā post se trabūt dñi talū aduloz: tot pili cau
 de huius q̄t adulator: Sed q̄d: dum p̄cōris nitunt abscondere fedis
 tatē/ plus ip̄m fedāt: qz p̄cōris p̄onibz coz occasione vanaz glām addit.
 Q, si p̄beta aliq̄s noiatus/ doctus aut sc̄tus reputat⁹/ huic caude im
 mictus fuerit/ tūc factū est: z piculosissimū p̄nciosissimūqz plane est/ si
 q̄ p̄sona autorizata fuerit adulara talibz: vt d̄t Jo. in Policra. li. iij. cap.
 v. Subeūt em̄ citius z fortius singulos fomēta vitioz/ magnis cum
 subeūt animos auroibz. Queris postremo q̄s damnosa z p̄nciosa sit
 hec aduloz stulticia: Et r̄ndeo qz mirūmodū dānosa: nedū alijs/
 sed z sibimetip̄is. Si q̄dē gladius ip̄oz intrat corda ip̄oz/ z p̄us seip̄
 sos q̄s alios transfodiūt: p̄cōis talis p̄cōis nō effugiēt/ neqz h̄ neqz alibi:
 h̄ in infamiā freq̄nter cadūt. Cum em̄ putāt suis apulatoibz efficere se
 glosos z acceptos/ p̄trariū accidit eis: patuit in co ep̄o q̄ Theodosius
 impatorē voluit collocare inter sacerdotes: ip̄e aut̄ renuēs r̄ndit/ se sō
 lum Ambrosiū v̄itatis amatorē reperissē: q̄ cum inter sacerdotes sta
 2m

Adulatorum

re passus nō fuit. Porro penā alibi patientē stellaz cadentūz vesperilio
i nū. Et de in sum. pdicāti. in vbo/adulatio. Digne patunt̄ has penas:
qz alijs pnciosissimi fuerūt: z diaboli instrumēta/diaboli nutrices/sas
cerdotes z vctoz antra. Nutrix puez lactat: z bi filios diaboli lactant
lacte adulatōis. Sed vt lamie lactando laniant: sic ille in vitate eos q̄s
lactare videt̄/laniat. Nutrix facit puez obdormire cantādo ei nemas:
z adulator facit filios diaboli v̄bis adulatorijs obdormire in peccatis.
Nutrix casum puuli ad eius p̄solatōem saltū interpretat̄: z adulator pec
catū eius cui adulat̄/qd̄ in vitate casus est/asserit opus magnificum
esse. Ele ve mundo a talibz/p̄cipue si fuerit pdicatores vel confessores.
Ele q̄ p̄sunt puluillos sub omni cubito manus: z faciunt cervicalia
sub capite vniuerse etatis. Nota puluillos. i. excusatōes/dispensatōes
zē. ne asperent̄ in p̄scia/sed suauiter taceant in pctis. Nota vniuerse eta
tis: oēs excusant a ieiunio/būc p̄ iuuetute/alium p̄ senectute. Dic dici
poterit quanta senecta excuset a ieiunio: ex Gabriele in. iij. z Rosella.
2 Sunt deinde diaboli sacerdotes/q̄ officū sacerdotū exercēt in filijs
os diaboli viuos. Sacerdotes vngūt existētes in piculo mortis: z illi
filios diaboli vngunt oleo adulatōis (mit affen schmaltz) etiam cū i ex
tremis iacent/ z de eis desperatū est: adhuc dicūt adultores/nō mori
cris: erimus adhuc deo dante bone societatis: hoc oleo maledicto z ere
2 crabili vngūt. Dic tu: Oleū pctōris nō impinguat caput meū. Noli ex
bilarari ad hoc oleū. Sacerdotes incipiūt vespas mortuoz a Placebo:
z adultores vespas mortuoz in pctis incipiūt similr a Placebo.
Sacerdotes mortuos sepeliūt: z illi mortuos in pctis viuos naturali
ter sepeliunt. P̄s. Sepulchz patens est guttur eoz. Grego. Mortu
us mortuū sepelit/dum pctōr pctōrem fauoris z adulatōis aggere p̄
mit. Sacerdotes mali p̄pter pecuniā z lucz p̄ncipalr cantāt z laudāt:
z bi infernales omnes laudes p̄ferunt p̄pter lucz vel fauores t̄pales.
3 Antra sunt venti aq̄lonaris/serpētis frigidī sibilantis/q̄ lenis videt̄:
transfert tamē montes magnos viros aliquñ/de regno dei in regnū di
aboli. Sunt igit̄ ora adulatorū/antra Eoli: vñ spirat serpēs ille anti
quus flatū venti: q̄ putat̄ refrigerās z lenis: cum sit erucens/ z vt tur
bo extirpās zē. Elis ventū hūc effugere/ z efficere ne tibi noceat: inclina
te/verte te (duck dich/wend dich/vnd verbirg dich) Quando senes
ris adulatōis ventū flātem/inclina te (buck dich) ad terrā p̄ p̄sideratio
nem infirmitatis tue q̄ in te est: reuolue hoc mente: Plus alijs de te q̄
tu tibi credere noli. Tu nozis q̄ tibi sit curta suppeller. Secūdo verte
te ad occidentē p̄ meditatōem mortis. Fecit Moyses flare ventū ab
occidēte vebemētissimū/q̄ arreptā locustā piccit in mare rubz. Locus
ste adultores sunt: quos ventus ab occidente p̄icit in mare/dum me
moriam mortis eos fugat: qz vanas hoīm laudes p̄temnit qui de morte
2 cogitat/qñ v̄itas ap̄te patebit. Tertio operi te (deck dich) faciem ob

tege rugis et fanna tristitie: ostende tristem faciem adulantibus et mor fugabit: tristis enim facies eos fugat: sicut hilaris facies eos multiplicat. Prover. xxv. Princeps qui libenter audit verba mendacium omnes ministros habebit impios etc. Rogemus dominum.

Feria. v. post Letare. xiiij. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccles. i. Evangelium.

Quasi in prima turba stultorum est sufflatum (blasphemia) Qui mala male de alijs occulte dicunt/vel audiunt/aut credunt Sunt detractores/susurriones/et delatores/multum propinquum ad invicem: et tamen differunt. Conveniunt in materia: quia omnes mala occulte dicunt de alijs: sed in hoc differunt/et alia intentione hoc faciunt. Quia detractor intendit denigrare famam: Susurro tollere amicitiam. Delator est qui accusat occulte: Accusator autem qui aperte: ut dicitur in vocabulario iuris. Delatores autem sunt qui invidia perducunt alios. v. q. vi. delatori. Ulex ego de his permixtum loquar: quia de susurronibus dictum est super turba. viij. et fortassis de detractoribus fiet turba specialis. Turba pijs potissime respicit eos qui de facili credunt susurronibus: ego tamen paulo largius loquor/etiam ipsos susurrones et detractores inserendo: vnde et nomen generale eis indidi/quod omnibus illis commune est/sufflatorum. Sunt ergo duo sci duabus nolis.

Prima nola est: malum male de alijs occulte dicere. Sunt qui malum de alio dicunt occulte/sed non male: quia bona intentione dicunt: puta ad instructionem presentium et id audientium/ut caveant simile facere malum. Vel ad presentium cautelam/ne se ex ignorantia decipiant per mala aliorum societate/quos presumunt esse bonos: vel ad utilitatem absentium: ut videlicet presentes eis referant per ipsorum correctionem et emendationem. Vel ex quadam passione amabili: ut se ipsam et audientes/referens prooect ad orandum instans tuus per aliorum peccatis et eorum conversionem. Et hi fatui non sunt/ necque sub hac nola: non enim male hoc faciunt. Hoc enim potest esse non solum licitum/immo et meritorium: dummodo tamen non intendat alius finis/quam alius quod pronominatorum quattuor finium: et si non misceat alia intentione fermetata et sibi ipsi mentes: atque dum bene pudeat/ne sint falsa ea que dicunt/aut in malo ultra quam in se sunt/per referentem ampliatam: aut forsitan sinistre interpretata: aut etiam quod non plus noceat talis locutio absentibus in eorum fama/quam proficit presentibus in eorum edificatione: quoniam per bono parvo consequendo/non est magnus malum mittendum. Sed alij sunt qui mala de alijs male loquuntur: puta ex loquacitate assuetam/ex sola curiositate et quadam libertudine loquendi de alijs. et profecto hoc etiam si pro sola deductione temporis fiat/et quasi pro solatio/ut sic tempus sine tedio transcat/vix aut nunquam excusat a peccato: et sepius transit in mortale peccatum. Am ij